

Skanska Norge Konsernpensjonskasse

Org.nr. 971510110

ÅRSREGNSKAP 2015

- Styrets beretning
- Resultatregnskap
- Balanse
- Endring i egenkapital
- Kontantstrømsanalyse
- Noter
- Revisjonsberetning

SKANSKA NORGE KONSERNPENSJONSKASSE

ÅRSBERETNING FOR 2015

1. Pensjonskassen

Skanska Norge Konsernpensjonskasse er en pensjonskasse for Skanska Norge AS og følgende konsernselskaper: Utleiecompagniet AS, E. D. Knutsen Maskin AS, Skanska Bolig AS, Acusto AS, Skanska Asfalt AS, Skanska Tekniske Entrepriser AS, Entreprenørservice AS, Skanska Husfabrikken AS og Skanska Commercial Development Norway AS. Datterselskapet Vassbakk & Stol AS er opptatt som ny medlemsbedrift fra 1. januar 2016 etter overføring av kollektiv ordning fra Storebrand Livsforsikring AS pr. 31.12.2015

Pensjonskassen har kontor i Skanska Norges lokaler i Drammensveien 60, Oslo.

Pensjonskassen er i hovedsak en ytelsesordning med alderspensjon, uførepensjon, ektefellepensjon og barnpensjon. Ordningen omfatter også en innskuddsordning for medlemmer som fortsetter å jobbe etter fylte 67 år, og som har full opptjening i ytelsesordningen ved opptjeningsalder 67 år eller senere. Innskuddet er på 2 %, avkastningen er felles med midlene i ytelsesordningen og medlemmene får minimum 0 % i avkastning. Ordningen gjelder frem til medlemmene fyller 70 år, som er aldersgrensen i Skanska konsernet.

Pensjonskassen forvalter fra januar 2014 også fripoliser for fratrådte medlemmer.

2. Styret

Styret har i 2015 bestått av:

Aage-Bjørn Haug	Styreleder
Jeanette Sandstad	Nestleder frem til september
Linda Kayser	Nestleder fra september
Jan Åhländer	Styremedlem
Berit Mørck	Styremedlem
Frank Heine Jensen	Styremedlem
Sissel Carlsen	Styremedlem frem til juni
Ottar Haugmoen	Styremedlem fra september

Styremedlemmene Haug, Åhländer, Mørck, Sandstad/Kayser er oppnevnt av Skanska Norge AS, mens Jensen og Carlsen/Haugmoen er valgt av medlemmene.

Styret bekrefter at årets regnskap er avgitt under forutsetning om fortsatt drift, og at grunnlaget for dette er til stede.

3. Styremøter

Det er avholdt 6 styremøter i 2015.

Aktuar har møtt på 3 av disse. Pensjonskassens regnskapsfører Wenche Andreassen har møtt på de styremøtene hvor hel- og delårsregnskap for 2014 ble behandlet. Øistein Medlien fra Grieg Investor AS og Jon-Erling Bjørgan, Skanska Norge AS, som sammen med daglig leder Lars Graham utgjør pensjonskassens finansutvalg, har møtt fast på styremøtene.

4. Administrasjon og avtaleforhold

Pensjonskassen har også i 2015 hatt avtale om kjøp av følgende administrative tjenester fra Skanska Norge AS:

- Daglig ledelse av pensjonskassen.

THJ

- Utbetaling av pensjoner
- Regnskapsførsel
- Administrativt arbeid vedrørende medlemmer og pensjonister.

Ansvarshavende aktuar har vært Storebrand Pensjonstjenester AS, ved aktuar Irene Byermoen. Aktuar Systemer AS har vært ansvarlig for levering av datasystemet Abakus. Pensjonskassens ansvarshavende revisor har vært KPMG, ved Geir Moen.

5. Forsikringsteknisk oppgjør

Pensjonskassen bruker tariff K2013, og premiereserven er fullt oppreservert. Tariffskiftet gjelder både aktiv-, pensjonist- og fripolisebestanden. Totalt antall forsikrede, inkl. fratrådte medlemmer med fripolise, er 5195 (5043).

Medlemsbestanden	Gj.snittsalder	Pr. 31.12.15	Pr. 31.12.14	Endring
Sum antall medlemmer	51,93	4 636	4 770	-134
Aktive medlemmer, 20 - 67 år	43,91	3 059	3 260	-201
Uførepensjonister, 20 - 67 år	56,36	293	298	-5
Alderspensionister, 67 år -	73,43	802	751	51
Fleksible pensjonister, 62 – 70 år	65,69	180	163	17
Ektefellepensjonister	71,07	257	252	5
Samboerpensjonister	53,65	5	4	1
Barnepensjonister, 0 – 21 år	16,74	40	42	-2
Sum Pensjonister	67,49	1 577	1 510	67
Fripoliser fratrådte medlemmer	39,32	559	273	286

Pensjonskassens risikoresultat for 2015 er positivt, og skyldes hovedsakelig nedgangen i antall uføre kombinert med økning i antall som er tilbake i jobb.

Utviklingen i risikoresultat (nok mill.)	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2013
Død (aktive medlemmer)	1.2	0.6	3.1
Uførhet (aktive medlemmer)	4.0	7.2	12.3
Opplevelse (pensjonister)	1.3	2.8	2.3
Reassurans	- 0.2	-0.2	-0.1
Risikoresultat	6,3	10.4	17.7

6. Pensjonskassens kapitalforvaltning

Pensjonskassens aktiva er delt i en portefølje tilhørende kundene og en portefølje tilhørende selskapet. Styret har fulgt opp Kapitalforvaltningsforskriften i 2015 og porteføljene har vært løpende vurdert og tilpasset.

Medlemsbedriftene har i 2015 redusert sin ordinære premieinnbetaling med nok 95 mill., ved å benytte premiefondet. Årets investeringer er redusert tilsvarende.

Styret har i løpet av året gjennomgått investeringsstrategien, og denne ble vedtatt videreført med kun mindre endringer. Lovens krav om kapitaldekning har vært overholdt med god margin gjennom hele 2015.

Netto resultat fra investeringer i kollektivporteføljen ble nok 114,6 mill. (239,9). Etter fradrag av garantert avkastning ble renteresultatet negativt med nok 12,1 mill..

FHT

For kollektivporteføljen ble den bokførte avkastningen 2,24 % (11,56 %), og den verdijusterte avkastningen 3,65 % (9,94 %). Verdijustert avkastning for selskapsporteføljen ble 7,73 % (9,58 %). Totalavkastningen ble 4.05 % (9,28 %).

De internasjonale aksjemarkeder har i 2015 vært svært turbulente, men kursreguleringsfondet har likevel økt med nok 50 mill., blant annet på grunn av verdiøkning på grunn av valuta for de utenlandske fondene. Svekkelsen av den norske kronen har gitt et realisert valutatap på nok 37.5 mill, hvorav nok 22 mill. i kollektivporteføljen, med tilsvarende reduksjon i bokført avkastning. Renteavkastningen har fortsatt sin nedgang, men har likevel bidratt med nok 39 mill. i kollektivporteføljen, mens tilsvarende for Infrastrukturprosjekter er et positivt bidrag på nok 5 mill. Styret har i begrenset grad valgt å realisere kursgevinster for å unngå negativt renteresultat, da tilleggsavsetningene er tilstrekkelig for å dekke dette.

Pensjonskassens midler, til markedsverdi, var ved årsskiftet plassert i følgende aktivaklasser:

Fordeling av aktiva (NOK mill)	2015	Allokering % (Virkelig)	2014	Allokering %
Norsk aksjer	469,2	12,5 %	488,8	13,7
Utenlandske aksjer	1 021,2	27,3 %	1 031,2	30,0
Private equity	18,2	0,5 %	23,7	0,7
Eiendom / Infrastruktur	668,7	17,9 %	372,3	10,5
Norske obligasjoner / PM /*)	750,4	20,0 %	837,4	23,5
Utenlandske obligasjoner	818,2	21,8 %	806,3	22,6
SUM TOTALPORTEFØLJE	3 745,9	100,0 %	3 559,7	100,0

Stresstestutfallet har i hele 2015 vært godt under de nivåer som tilsier at styret skal vurdere tiltak. Finanstilsynets krav om risikobasert tilsyn har vært gjennomført og innsendt med følgende resultater:

NOK Mill.	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2013
Solvensmarginkapital	580	445	453
Lovkrav	110	103	92
Solvensdekning	526,3	429,0 %	492,6 %
Stresstest II (løpende drift)			
Bufferkapital	855	834	892
Samlet tap	462	420	399
Utnyttelse	54 %	50 %	45 %
Stresstest I (ved avvikling)			
Bufferkapital	906	790	1096
Samlet tap	996	982	953
Utnyttelse	110 %	126 %	87 %

Kapitalforvaltningen følges løpende opp av styret gjennom månedsrapporter sammenstilt av Grieg Investor AS.

5.17

7. Risikovurderinger

Pensjonskassen er utsatt for finansiell risiko i form av markedsrisiko, likviditetsrisiko og kredittrisiko. Kapitalforvaltningen styrer mot å oppnå høyest mulig langsiktig avkastning på pensjonskassens midler innenfor de rammer investeringsstrategien gir for risikoeksponering. Styret er opptatt av å redusere risiko ved å diversifisere porteføljen. De enkelte risiki er inngående beskrevet i egen note.

Styret er av den oppfatning at Pensjonskassens risikobærende evne står godt i forhold til investert portefølje.

8. Årsoppgjørdisposisjoner

Risiko- og administrasjonsresultat til egenkapitalen

(NOK 1000)	2015	2014
Avkastning/avsetning risikoutjevningssfond	116	5 195
Administrasjonsresultat	-3 899	6 667
Til egenkapital/risikoutjevningssfond	-3 783	11 862

Disponering av renteresultat og risikoresultat

(NOK 1000)	2015	2014
Renteresultat før disponering	- 12 086	169 810
Til/fra tilleggsavsetninger	12 086	-233
Overskudd risikoresultat etter 0/50 % avsetning til risikoutjevningssfond	6 269	5 195
Til fordeling av rente- og risikoresultat	6 269	174 772
Herav til premiefond	- 4 080	- 97 632
Herav til pensjonistenes overskuddsfond	- 2 076	- 75 004
Herav til regulering av fripoliser	- 113	- 1 712
Herav andel av resultat til egenkapital	0	- 424

9. Disponering av resultat etter skatt

(NOK 1000)	2015	2014
Teknisk resultat før disponering	-1 979	193 067
Oppreservering til K2013	0	- 19 495
Tilleggsavsetninger	12 086	- 233
Disponering	-6 156	- 174 772
Teknisk resultat etter disponering	3 954	-1 009
Resultat ikke teknisk regnskap	40 333	69 902
Skatt	- 307	- 787
Tap/gevinst på finansielle eiendeler	- 5 490	-3 112
Totalresultat	38 490	64 995
Som fordeles slik:		
Fra/Til egenkapitalen	- 31 776	12 176
Til risikoutjevningssfond	- 116	-5 195
Til fond for urealiserte gevinster	23 402	- 41 976
Avsatt til utbytte	- 30 000	- 30 000

CH

10. Innskutt og opptjent kapital, ansvarlig lånekapital

NOK 1000	2015	2014
Innskutt egenkapital	59 035	59 035
Opptjent egenkapital 1. januar	342 878	355 054
Tilført fra årets resultat	61 776	17 824
Avsatt til utbytte	-30 000	-30 000
Risikoutjevningssfond	5 311	5 195
Fond for urealisert gevinst	109 359	132 761
Sum opptjent egenkapital	489 324	480 833
Ansvarlig lån	5 634	5 634
Total egenkapital og ansvarlig lån	553 994	545 502

Kapitaldekningsgraden ved årsskiftet har endret seg fra 20,34 % til 23,74 %.

11. Andre forhold

Konsesjon

Pensjonskassen har konsesjon, gitt i brev fra Finanstilsynet av 15.4.2008.

Gjeldende vedtekter er fra november 2015, etter opptagelse av en ny medlemsbedrift, Vassbakk & Stol AS fra nyttår.

Ansatte

Pensjonskassen har ingen fast ansatte, og kjøper økonomisk/administrative tjenester i hovedsak fra Skanska Norge AS.

Likestilling

Pensjonskassens styre består av 6 medlemmer hvorav to er kvinner. Pensjonskassen er bevisst på de samfunnsmessige forventninger om tiltak for å fremme likestilling i styret.

Miljø

Det ytre miljø påvirkes ikke av driften og pensjonskassen har ingen forsknings- eller utviklingsaktiviteter.

Diskriminering

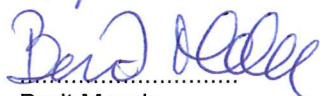
Styret er bevisst på at ingen skal diskrimineres på grunn av kjønn, hudfarge, religion, legning eller alder.

Oslo 17. mars, 2016

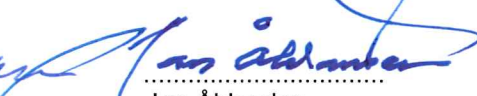

Aage-Bjørn Haug
Styreleder

Linda Kayser
Styrets nestleder

Frank Heine Jensen
Styremedlem

Berit Mørck
Styremedlem

Ottar Haugmoen
Styremedlem

Jan Åhlander
Styremedlem

Skanska Norge konsernpensjonskasse

TEKNISK REGNSKAP		2015	2014
1.0 Premieinntekter	Note		
1.1 Forfalte premier, brutto	1	284 157 473	257 408 004
1.2 Avgitte gjenforsikringspremier	2	-253 406	-242 785
Sum premieinntekter		283 904 067	257 165 219
2.0 Nettoinntekter fra investeringer koll.port.			
2.1 Inntekter OPS-selskap	3	5 080 031	4 309 725
2.2 Renter og utbytte på finansielle eiendeler	4	39 994 525	49 680 532
2.2.1 Netto driftsinntekter fra eiendomsfond	26	5 569 493	6 870 368
2.4 Verdiendringer på investeringer	5	50 458 416	-437 649
2.4.1 Verdiendringer på eiendomsfond	26	877 572	1 479 292
2.4.2 Verdiendring K/S selskap	28	253 130	2 507 690
2.5 Realisert gevinst og tap på investeringer	4	12 344 694	175 475 575
Sum netto resultat fra investeringer i kollektivporteføljen		114 577 860	239 885 532
5.0 Pensjoner			
5.1 Pensjoner	6	-78 575 226	-71 190 246
5.3 Overføring av premiereserve og tilleggsavsetn til andre forsikringsselskaper/kasser	6	312 853	-6 815 132
Sum pensjoner		-78 262 373	-78 005 378
6.0 Resultatførte endr. i forsikr.forpliktelser - kontraktsfastsatte			
6.1 Til/fra premiereserve, brutto	7,9	-249 477 215	-207 974 406
6.2 Endring i tilleggsavsetninger	8,9	12 086 230	-49 942
6.3 Endring i kursreguleringsfond	5	-50 458 416	437 649
6.4 Endring i premiefond, innskuddsfond og pensj. overskuddsfond	9	-2 123 591	-417 755
Sum resultatførte endr. i forsikr.forpl. - kontraktsfastsatte		-289 972 992	-208 004 454
8.0 Midler tilordnet forsikr.kontraktene - kontraktsfastsatte forpl.			
8.1 Overskudd på avkastningsresultatet	10	-	-167 455 734
8.2 Risikoresultatet tilordnet forsikringskontraktene	10	-6 156 014	-5 180 954
8.3 Annen tilordning av overskudd	10	-	-19 494 732
Sum midler tilordnet forsikr.kontraktene		-6 156 014	-192 131 420
9.0 Forsikringsrelaterte driftskostnader			
9.1 Forvaltningskostnader		-9 197 119	-10 183 557
9.2 Forsikringsrelaterte adm.kostnader	11	-10 353 869	-9 429 436
Sum forsikringsrelaterte driftskostnader		-19 550 988	-19 612 993
10.0 Andre forsikringsrelaterte kostnader		-585 559	-305 434
11.0 RESULTAT AV TEKNISK REGNSKAP		3 954 001	-1 008 928

Skanska Norge Konsernpensjonskasse

RESULTAT

IKKE TEKNISK REGNSKAP

		2015	2014
	Note		
12.0 Netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen			
12.1 Inntekter OPS-selskap	12	12 858 413	14 503 390
12.2 Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler	12	10 288 102	13 583 606
12.4 Nedskrivning på investeringer		-	-
12.4 Verdiendringer på investeringer	14	-23 402 015	41 975 772
12.5 Realisert gevinst og tap på investeringer	13	42 457 781	1 550 361
Sum netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen		42 202 282	71 613 128
13.0 Andre inntekter			
14.0 Forvaltningskostnader og andre kostnader vedr. selskapsport			
14.1 Forvaltningskostnader		-1 868 112	-1 700 949
14.2 Andre kostnader		-996	-9 616
15.0 Resultat av ikke-teknisk regnskap		40 333 174	69 902 563
16.0 Resultat før skattekostnad		44 287 175	68 893 635
17.0 Skattekostnader	15	-306 787	-786 955
18.0 Resultat før andre resultatelementer		43 980 388	68 106 680
19.0 Andre resultatkomponenter			
19.1 Verdireguleringer - eiendom, anlegg og utstyr			
19.2 Verdireguleringer - immatr.eiendeler			
19.3 Aktuarielle gevinster og tap på ytelsesbaserte p.ordninger			
19.4 Valutakursdifferanser fra utenlansk virksomhet			
19.5 Gevinster og tap på finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	14	-5 489 717	-3 111 834
19.6 Effektiv andel av gevinster og tap på sikringsinstrumenter			
19.7 Andel av andre res.komponenter ved anvendelse av EK metoden			
19.8 Inntekter/kostn. vedr. anleggsmidler klassifisert som holdt for salg			
19.10 Skatt på andre res.komponenter			
20.0 TOTALRESULTAT		38 490 671	64 994 846
Disponering av overskudd			
Til/fra risikoutjevsningsfond		116 341	5 194 890
Til/fra annen egenkapital		31 776 336	-12 175 816
Fond for urealiserte gevinster		-23 402 006	41 975 772
Avsatt til utbytte		30 000 000	30 000 000

Skanska Norge konsernpensjonskasse

BALANSE Selskapsporteføljen			31.12.2015	31.12.2014
EIEDELER		Note		
1.0	Immatrielle eiendeler			
2.2	Investeringer			
2.2.1	Aksjer og andeler i datterforetak, tilknyttede og felleskontrollerte foretak	16	177 829 119	92 296 892
2.2.2	Fordringer på og verdipapirer utstedt av datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	17	145 238 922	64 398 161
2.4	Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi			
2.4.1	Aksjer og andeler	18	217 922 452	286 725 311
2.4.1	Andeler i K/S selskap tilgjengelig for salg	19	18 256 958	23 746 675
2.4.2	Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	18	15 515 804	111 912 797
2.4.5	Andre finansielle eiendeler	20	6 277 419	12 707 575
	Sum finansielle eiendeler		257 972 633	435 092 358
	Sum investeringer		581 040 674	591 787 411
3.2	Fordringer	21	16 340 249	10 519 471
4.2	Andre eiendeler			
5.0	Forskuddsbetalte kostnader og opptjente, ikke mottatte inntekter		-	-
	SUM EIEDELER i Selskapsporteføljen	38	597 380 923	602 306 882

BALANSE Kundeporteføljen				
EIEDELER		Note		
6.0	Investeringer			
6.2.1	Aksjer og andeler i datterforetak, tilknyttede og felleskontrollerte foretak	16	46 981 840	22 273 108
6.2.2	Fordringer på og verdipapirer utstedt av datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	17	35 601 817	16 080 256
6.3	Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost			
6.3.1	Investeringer som holdes til forfall		-	27 685 307
6.3.2	Utlån og fordringer	22	253 785 997	279 995 303
	Sum finansielle eiendeler til amortisert kost		253 785 997	307 680 610
6.4	Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi			
6.4.1	Aksjer og andeler	23	1 252 645 834	1 233 260 234
6.4.1	Andeler i K/S selskap tilgjengelig for salg	25	58 197 834	33 078 927
6.4.1.1	Andeler i eiendomsfond IS/AS	26	188 679 420	131 432 970
6.4.2	Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastn.	24	1 273 613 247	1 104 230 218
6.4.5	Andre finansielle eiendeler	27	97 961 125	109 405 840
	Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi		2 871 097 460	2 611 408 189
	SUM EIEDELER Kollektivporteføljen		3 207 467 114	2 957 442 163
	SUM EIEDELER	39	3 804 848 037	3 559 749 045

Skanska Norge konsernpensjonskasse

EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSE

	Note	31.12.2015	31.12.2014
10.0 Innskutt egenkapital		59 035 225	59 035 225
11.0 Opptjent egenkapital			
11.1.1 Fond for vurderingsforskjeller		-	-
11.1.2 Fond for urealiserte gevinster	16,17,18	109 359 357	132 761 363
11.1.3 Risikoutjevningfond		5 311 231	5 194 890
11.2 Annen opptjent egenkapital		374 654 192	342 877 855
Sum opptjent egenkapital		489 324 780	480 834 108
12.0 Ansvalig lånekapital			
12.1 Evigvarende ansvarlig lånekapital	30	5 634 000	5 634 000
12.2 Ansvarlig lånekapital		-	-
Sum ansvarlig lånekapital		5 634 000	5 634 000
13.0 Forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser			
13.1 Premiereserve	7	2 479 284 424	2 229 807 209
13.2 Tilleggsavsetninger	8	57 913 770	70 000 000
13.3 Kursreguleringsfond	16,17,23,24	426 963 111	376 504 695
13.5 Premiefond/Innskuddsfond	9	183 554 443	179 958 220
13.6 Pensjonistenes overskuddsfond	9	2 076 409	81 420 464
Sum forsikringsforpliktelser - kontraktfaste		3 149 792 157	2 937 690 588
15.0 Avsetninger for forpliktelser			
15.1 Pensjonsforpliktelser		-	-
15.2 Forpliktelser ved skatt	15	315 453	833 178
15.3 Andre avsetninger for forpliktelser		-	-
Sum avsetning for forpliktelser		315 453	833 178
16.0 Forpliktelser			
16.2 Andre forpliktelser		-	162 506
Sum forpliktelser		-	162 506
17.0 Påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter			
17.1 Andre påløpte kostnader og mottatte, ikke opptj. inntekter		453 027	43 921 368
17.2 Skyldig skattetrekk		1 780 531	1 638 072
17.3 Annen gjeld	28	98 512 864	30 000 000
Sum påløpne kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter		100 746 422	75 559 440
SUM EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSE	39	3 804 848 037	3 559 749 045

18.0 Forpliktelser utenfor balansen

-

-

Oslø, 17.3.2016

[Signature]

[Signature]

[Signature]

[Signature]

[Signature]

[Signature]

[Signature]

Endringer i egenkapitalen

	Innskutt kjerne- kapital	Fond for urealiserte gevinster	Risikoutjevning gsfond	Annen opptjent egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 01.01.2014	59 035 225	90 785 591	-	355 053 671	504 874 487
Totalresultat		41 975 772	5 194 890	(12 175 816)	64 994 846
Transaksjoner med sponsorselskaper:					
Kapitalinnskudd	-				-
Avsatt utbytte				(30 000 000)	(30 000 000)
Sum transaksjoner med sponsorselskaper	-			-	-
Egenkapital 31.12.2014	59 035 225	132 761 363	5 194 890	342 877 855	539 869 333
Totalresultat		-23 402 007	116 341	61 776 337	38 490 671
Transaksjoner med sponsorselskaper:					
Kapitalinnskudd	-				-
Avsatt utbytte				(30 000 000)	(30 000 000)
Sum transaksjoner med sponsorselskaper	-			-	-
Egenkapital 31.12.2015	59 035 225	109 359 356	5 311 231	374 654 192	548 360 004

Kontantstrømanalyse per 31.12.2015

Beløp i 1000

Likvider tilført/brukt på virksomheten	2015	2014
Resultat før skattekostnad	44 287	68 894
Årets betalte skatt	-825	-722
Premier overført fra premiefond	-95 105	-87 883
Netto realiserte gevinst/tap	-54 802	-177 026
Endring kursreguleringsfond	50 458	-438
Verdiendringer	-21 683	-48 099
Endring forsikringstekniske avsetninger	245 671	375 023
Endring i tidsavregninger og andre kortsiktige poster	29 341	47 215
Netto likviditetsendring fra virksomheten	197 342	176 964
 Likvider tilført/brukt på investeringer		
Netto investering i finansielle eiendeler	-175 294	-126 762
Netto likviditetsendring fra investeringer	-175 294	-126 762
 Likvider tilført/brukt på finansiering		
Endring innskutt egenkapital		
Ansvarlig lån	-	-5 634
Utbetalt utbytte	-30 000	-
Netto likvider tilført/brukt på finansiering	-30 000	-5 634
 Likviditetsbeholdning		
Netto likviditetsendring fra virksomheten	197 342	176 964
Netto likviditetsendring fra investeringer	-175 294	-126 762
Netto likvider fra finansiering	-30 000	-5 634
Netto endring i likvider gjennom året	-7 952	44 568
 Likviditetsbeholdning 01.01.	99 189	54 621
Likviditetsbeholdning 31.12	91 237	99 189

REGNSKAPSPRINSIPPER

Regnskapet er satt opp i henhold til forskrift av 20. desember, 2011 om årsregnskap for pensjonsforetak.

Finansielle eiendeler klassifiseres i en av de følgende kategorier:

- til virkelig verdi over resultatet
- tilgjengelig for salg
- investeringer som holdes til forfall
- utlån og fordringer
- derivater

Finansielle instrumenter i kategori "Øremerket til virkelig verdi over resultat"

IAS 39.9b åpner for regnskapsføring av en finansiell eiendel til virkelig verdi over resultatet dersom den finansielle eiendel, når den førstegang innregnes, øremerkes av foretaket til virkelig verdi over resultatet.

I forbindelse med implementering av endringene i årsregnskaps-forskriften har pensjonskassen vurdert anvendbarheten av virkelig verdi opsjonen. Pensjonskassen ønsker å vurdere alle finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet i samsvar med virkelig verdi opsjonen dersom det ikke ved innregning er besluttet noe annet. IAS 39.9b angir vilkårene for anvendelse av virkelig verdi opsjonen. Det sentrale grunnlag for anvendelse av virkelig verdi opsjonen er at en gruppe finansielle eiendeler, finansielle forpliktelser eller begge deler forvaltes på grunnlag av virkelig verdi og at inntjeningen vurderes etter samme prinsipp. Dette må også være i samsvar med en dokumentert kapitalforvaltningsstrategi og at informasjon internt og mellom nøkkelpersoner gis på dette grunnlag.

Pensjonskassen har utarbeidet en kapitalforvaltningsstrategi i samsvar med kravene i kapitalforvaltningsforskriften. Porteføljen av verdipapirer forvaltes i samsvar med denne strategien og rapportering til styret og daglig leder skjer til virkelig verdi. I regnskapsføringen av finansielle eiendeler er det dermed lagt til grunn at vilkårene for anvendelse av virkelig verdi opsjonen er tilstede.

Investeringen i aksjer er investering i tilknyttet selskap, som vurderes til virkelig verdi iht IFRS 39. For definering av kategori som skal anvendes, finner vi det mest nærliggende å benytte "øremerket til virkelig verdi". Plasseringen i infrastruktur forventes å gi en risikojustert avkastning over 20 år.

Investeringer som holdes til forfall

Finansielle eiendeler med faste eller definerbare kontantstrømmer og bestemt innløsningsdato, hvor pensjonskassen har intensjon om og evne til å holde investeringen til forfall, er klassifisert som investeringer holdt til forfall. Eiendeler i kategori *Hold til forfall* måles til amortisert kost etter effektiv rentemetode. Nedskrivning gjennomføres dersom det foreligger objektive indikasjoner på verdifall.

Utlån og fordringer

Finansielle eiendeler med faste eller definerbare kontantstrømmer som ikke er notert i et aktivt marked, er klassifisert som utlån og fordringer. Finansielle eiendeler klassifisert som lån og fordringer skal etter førstegangsinnregning måles til amortisert kost ved hjelp av en effektiv rentemetode. Nedskrivning gjennomføres dersom det foreligger objektive indikasjoner på verdifall.

Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg

Finansielle eiendeler klassifiseres som "tilgjengelig for salg" dersom de ikke er klassifisert som a) utlån og fordringer, b) investeringer som holdes til forfall, eller c) finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet.

Utgangspunktet etter IAS 39.55b) er at finansielle eiendeler tilgjengelig for salg verdimåles til virkelig verdi, og gevinst eller tap innregnes direkte i egenkapitalen bortsett fra tap ved verdifall, jf IAS 39.67-70. Etter årsregnskapsforskriften skal verdiendringene resultatføres under andre resultatkomponenter. Nedskrivning gjennomføres dersom det foreligger objektive indikasjoner på verdifall.

Investeringseiendommer

En investeringseiendom skal innregnes til anskaffelseskost. Transaksjonsutgifter skal inkluderes i førstegangsmålingen.

Pensjonskassen anvender modellen med virkelig verdi for måling av investeringseiendom. Endringer i verdi føres over resultatregnskapet i den tilhørende perioden. Virkelig verdi er fastsatt til gjennomsnittet av verddivurderinger fra tre eksterne (uavhengige) takstmenn.

Finansielle derivater og valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta bokføres til valutakursen på transaksjonstidspunktet.

Konter og finansielle omløpsmidler omregnes til norske kroner med balansedagens valutakurs.

For å redusere valutarisikoen benytter pensjonskassen rullerende valutaterminkontrakter basert på estimater av den til enhver tid underliggende valutaeksposering i finansielle omløpsmidler. Mandatet for sikringsforretningene gir 80% +/- 10% sikring innenfor hovedvalutaene USD, EUR, JPY og GBP.

Terminkontrakter (derivater) inngår i kategori "hold for omsetning" og måles til virkelig verdi over resultat.

Virkelig verdi

Virkelig verdi er det beløp en eiendel kan omsettes for eller en forpliktelse kan gjøres opp til i en transaksjon gjennomført på armlengdes avstand mellom velinformerte, villige parter. Alle finansielle instrumenter måles til virkelig verdi ved førstegangsinnregning. Normalt vil virkelig verdi av et finansielt instrument ved førstegangsinnregning være transaksjonsprisen. Det beste beviset på virkelig verdi i et aktivt marked er kvoterte priser. I etterfølgende perioder vil den virkelige verdien av finansielle instrumenter måles til virkelig verdi basert på noterte priser i aktive markeder som er basert på kjøpspriser for eiendeler og salgspriser for utstedte forpliktelser.

Når priser i et aktivt marked ikke er tilgjengelige, fastsettes virkelig verdi ved benyttelse av verdsettelsesmetoder med referanse til observerbare markedsdata. Disse inkluderer sammenligning med lignende instrumenter hvor observerbare markedspriser eksisterer, nylig utførte markedstransaksjoner på armlengdes avstand mellom velinformerte og villige parter, diskonterte kontantstrømanalyser, opsjonsprisinde modeller og andre verdsettelsesteknikker som normalt brukes av markedsdeltakere.

Amortisert kost

Etter førstegangs innregning måles investeringer som holdes til forfall, lån og fordringer, samt finansielle forpliktelser som ikke måles til virkelig verdi, til amortisert kost basert på effektiv rente-metoden. Ved beregning av effektiv rente estimeres kontantstrømmer, og alle kontraktsmessige vilkår ved det finansielle instrumentet tas i betraktning. Alle honorarer og punkter betalt eller mottatt mellom partene i kontrakten, transaksjonsutgifter og alle andre betalinger eller rabatter som kan henføres til transaksjonen, inngår som en integrert del ved fastsettelsen av den effektive renten.

Forsikringstekniske avsetninger

De forsikringstekniske avsetningene består av premiereserve, tilleggsavsetninger, risikoutjevningsfond, premiefond og pensjonistenes overskuddsfond.

Premiereserve

Premiereserve er kontantverdien (diskontert med grunnlagsrente) av de totale pensjonsforpliktelser med fradrag av kontantverdien av fremtidige premier.

Tilleggsavsetninger

For å sikre soliditeten er det anledning til å foreta tilleggsavsetninger. Tilleggsavsetninger kan benyttes til å dekke renteunderskudd i forhold til garantert avkastning, men kan ikke dekke negativ avkastning.

Premiefond

Premiefondet inneholder forskuddsbetalte premier i henhold til skatteloven. I tillegg inneholder fondet overskuddsmidler som er tilført ordningen.

Pensjonistenes overskuddsfond

Fondet består av årets overskudd tilordnet premiereserve knyttet til pensjoner under utbetaling. Det skal benyttes som engangspremie til å øke ytelsene til pensjonistene.

Risikoutjevningsfond

Dersom risikoresultatet er positivt, kan inntil 50 % av dette avsettes til risikoutjevningsfondet. Dette fondet kan i senere år kan benyttes til dekning av negativt risikoresultat. Risikoutjevningsfondet klassifiseres under selskapsporteføljen.

Kollektiv og selskapsportefølje

Pensjonskassen har fordelt sin balanse pr 01.01.2008 i en kundeportefølje og en selskapsportefølje – etter forholdsmessig fordeling av egenkapital og forsikringstekniske avsetninger. Porteføljene er fysisk fordelt.

Inntekter og kostnader

Brutto inntektsføres premier med de beløp som forfaller i året. Periodisering av opptjent premie ivaretas ved avsetning til premiereserve i forsikringsfondet. Inntekter og kostnader knyttet til finansielle eiendeler inneholder både realiserede poster og urealiserede verdiendringer. Netto inntekter fra investeringer fordeles mellom teknisk og ikke-teknisk resultat avhengig av tilhørighet til hhv kollektivporteføljen og selskapsporteføljen. Endringer i urealiserte verdier knyttet til omløpsmidler i kollektivporteføljen avsettes til kursreguleringsfond.

Skatt

Skattekostnadene i resultatregnskapet består av alminnelig inntektsskatt og formueskatt.

Skattekostnad knyttet til alminnelig inntektsskatt består av betalbar skatt og årets endring i balanseført utsatt skatt/skattefordel. Betalbar skatt beregnes som 28 % av årets skattemessige resultat. Utsatt skatt/skattefordel beregnes på grunnlag av midlertidige forskjeller mellom regnskapsmessig verdi og skattemessig verdi, samt skattevirkninger av underskudd til fremføring og fremførbar godtgjørelse. Utsatt skattefordel balanseføres dersom fremtidig skattepliktig inntekt sannsynliggjør en utnyttelse. Verdiene av utsatt skattefordel er ikke regnskapsført.

Pensjonskasser er ikke omfattet av unntak for formuesskatt i henhold til sktl § 2-36. Formuesskatt beregnes skattemessig netto formue fastsatt i henhold til skatteloven kapittel 4. Skattesats for formuesskatt er 0,3 %.

Skanska Norge Konsernpensjonskasse

Noter til regnskap per 31.12.2015

TEKNISK REGNSKAP

Note	2015	2014
1. Premieinntekter		
Sum premieinntekter ytelsesordning	284 000 941	257 245 403
Premieinntekter innskuddsordning	156 532	162 601
Sum premieinntekter	284 157 473	257 408 004
Sum innbetalt premie	188 895 587	161 536 265
Sum innbetalt premie innskuddsordning	-	-
Ikke innbetalt premie	156 532	162 601
Ordinær premie overført til/fra premiefondet	95 105 354	95 709 138
Overført til/fra innskuddsfond	-	-
Sum	284 157 473	257 408 004
2. Reassuranse		
Pensjonskassen har inngått avtale om katastrofereassuranse. Reassurandør er ArchRe, med Financial Strenght Rating "A+". Pensjonskassens egenandel er 5 mill kr og reassurandørens ansvar er begrenset til 150 mill kr pr. skadetilfelle.		
3. Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	2015	2014
Amortisering renter utlån OPS-selskapet Orkdalsveien AS	497 679	645 061
Utbytte Orkdalsveien AS	2 739 865	1 688 953
Verdiendring Orkdalsveien AS	-714 801	-654 907
Amortisering renter lån Ops-selskapet Tieyhtiö Ykköstie OY	1 470 816	1 117 111
Utbytte Tieyhtiö Ykköstie OY	518 230	749 343
Verdiendring Tieyhtiö Ykköstie OY	568 242	764 163
Sum inntekter OPS-selskap	5 080 031	4 309 724
4. Renteinntekter og utbytte på finansielle eiendeler	2015	2014
Renter bankkonti	227 093	468 657
Renter obligasjonsfond	2 992 498	10 581 285
Renter obligasjonersportefølje	5 348 384	5 240 017
Renter obligasjoner Hold til forfall/Utlån og fordringer	10 636 153	12 603 031
Utbytte aksjer/aksjefond	2 655 147	5 302 950
Inntekter K/S selskap	4 546 371	-
Andre inntekter	13 588 878	15 484 590
Sum renteinntekter og utbytte	39 994 525	49 680 531
Realisert gevinster på finansielle eiendeler		
Realiserte gevinster aksjefond	15 210 181	
Realiserte gevinster obligasjoner og obligasjonsfond	19 581 802	
Realisert tap valutasikring	-22 447 289	
Sum realisert gevinster på finansielle eiendeler	12 344 694	
5. Verdiendring på investeringer	2015	2014
Endring urealisert gev./tap	-50 458 416	-437 649
Endring kursreguleringsfond	-50 458 416	-437 649

6. Utbetalte pensjoner	2015	2014
Alderspensjon	-45 259 497	-40 487 036
Ektefellepensjon	-7 504 333	-7 134 692
Barnepensjon	-1 073 115	-1 090 229
Uførepensjon	-10 406 749	-9 864 128
Pensjon i døds måned	-97 326	-53 794
Innskuddspensjon	-174 943	-111 428
Arbeidsavklaringspenger	-3 344 907	-2 954 000
Renter	-34 337	-41 170
Sum utbetalte pensjoner	-67 895 207	-61 736 477
Godskr. uførepensj. til premief. pga arb.avklaringspenger	-1 581 644	-1 465 042
Premiefritak uføre	-9 098 375	-7 988 727
Sum pensjoner	-78 575 226	-71 190 246
Utløsningsbeløp	703 597	-6 791 796
Tilleggsreserve overført ved fratredelse	-	-182 675
Godskr. premiereserve til premiefond v/ fratredelse	-390 744	159 339
Sum overført til andre forsikringsselskaper/kasser	312 853	-6 815 132
Sum pensjonskostnader	-78 262 373	-78 005 378

Beskrivelse av pensjonsordningen

Pensjonskassen omfatter følgende foretak:

Skanska Norge AS, Utleiecompagniet AS, Acusto AS, Skanska Bolig AS, Skanska Tekniske Entrepriser AS, Skanska Asfalt AS, Skanska Husfabrikken AS, E.D. Knutsen Maskin AS, Entreprenørservice AS og Skanska CDN AS.

Totalt antall medlemmer og fratrådte med fripoliser pr 31.12.2015:

Total	Fratrådte med fripoliser	Aktive	Fleksible pensj.	Uføre-pensjonister	Alders-pensjonister	Ektefelle- og samboer-pensjonister	Barne-pensjonister
5 195	559	3 059	180	293	802	262	40

Type pensjonsordning

Pensjonsordningen er ytelsesbasert etter Lov om Foretakspensjon, LOF. Ordningen ble opprettet 1. januar 1995. Fra 01.01.2011 er pensjonsalderen i Skanskakonsernet hevet til 70 år. Obligatorisk tjenstepensjon, OTP, ble innført som ordning for aktive medlemmer som har full opptjening i ytelsesordning, og som fortsatt har stilling i et av medlemsforetakene. Fra 01.01.2014 utsteder pensjonskassen fripoliser til fratrådte medlemmer.

Arbeidstakernes tilskudd til pensjonsordning

Arbeidstakerne innbetaler hvert år et medlemsinnskudd som utgjør 0,5 prosent av pensjonsgrunnlaget, dog høyst 50 prosent av den årlige premie fratrullet omkostningstillegg som skal betales av arbeidsgiver.

Beskrivelse av pensjonsytelsene

Aktive medlemmer under opptjening er, med noen få unntak, omfattet av samme pensjonsplan.

Opptjeningsalderen er 67 år. Det kreves minst 30 års tjenestetid, regnet fra ansettelsen, for rett til uavkortete pensjoner.

Hovedplan

- a. Uavkortet årlig alderspensjon utgjør differansen mellom leddene 1 og 2 der:
  1. 60 prosent av pensjonsgrunnlaget etter "gammel Folketrygd"
  2. antatt folketrygd regnet med 3/4 G i grunnpensjon
- b. Uavkortet årlig ektefelle-/samboerpensjon utgjør 55 prosent av den alderpensjon medlemmet hadde rett til eller ville ha rett til ved fortsatt tjeneste til opptjeningsalder med uendret pensjonsgrunnlag.

- c. Uavkortet barnpensjon for yngste barn utgjør 50 prosent av alderspensjonen. For hvert av de øvrige barn utgjør uavkortet barnpensjon halvparten av pensjonen for yngste barn.
- d. Uavkortet uførepensjon med 100 prosent uføregrad, utgjør 100 prosent av den alderspensjon medlemmet ville ha rett til ved fortsatt tjeneste til opptjeningsalder. Uførepensjonen beregnes ut i fra det pensjonsgrunnlaget vedkommende hadde da uførheten inntraff.

Hovedplan OTP

De årlige innskudd i OTP-ordning utgjør 2% av medlemmets lønn mellom 1G og 12G. Midlene garanteres en årlig minsteavkastning på 0%.

Sensitivitet med hensyn til uføre- og dødelighetsgrunnlaget

Beløp i mill.	Endringer på intensiteter	Effekt på premiereserven
Dødelighet (langt liv)	Reduksjon 10% alle år	60,0 mill.
Uførehet	Økning 25% første år, 15% øvrige år	12,4 mill.

Tabellen viser behov for oppreservering av premiereserven dersom dødsintensitetene for langt liv hadde blitt redusert til 90 prosent av dagens nivå, og dersom uføreintensitetene hadde blitt økt med 25 prosent for første året og deretter 15 prosent for etterfølgende år.

7. Til/fra premiereserve brutto

Premiereserven er pensjonskassens avsetning for å møte de beregnede og forventede forpliktelsene pensjonskassen har i henhold til de inngåtte forsikringsavtaler. Det er resultatført kr 170.826.499 i premiereserve ytelsesordning og i innskuddsordning i 2015, og fripoliser kr 78.650.716.

Premiereserven er avsatt på beregningsgrunnlag K2005 med 20% sikkerhetstillegg for død menn og 10% for død kvinner, og Storebrands beregningsgrunnlag KU for uførehet. Grunnlagsrenten (gjennomsnitt) er 3,07 % pr 31.12.2015.

	2015	2014	2013	2012	2011
Premiereserve aktive	1 236 821 467	1 150 080 881	1 016 225 859	1 024 890 046	965 120 129
Premiereserve pensjonister	1 104 917 107	1 020 828 615	885 317 288	765 246 965	643 486 465
Alderspensjon	522 405 152	471 633 746	388 534 539	323 515 000	283 300 959
Fleksible pensjonister	162 798 244	148 038 437	121 645 952	75 536 000	31 128 313
Ektefellepensjon	101 047 294	97 485 637	84 937 998	80 773 000	72 682 450
Samboerpensjon	3 762 825	3 583 506	3 290 928	3 262 000	2 308 350
Barnepensjon	4 114 055	4 838 129	5 272 271	4 840 000	5 406 830
Uførepensjon	310 789 537	295 249 160	281 635 599	277 321 000	248 659 563
Sum	2 341 738 574	2 170 909 496	1 901 543 147	1 790 137 011	1 608 606 594
4% admin.res.					64 344 264
Overf. fra avkastningsresult.			120 101 428	115 575 875	115 575 876
Premiereserve	2 341 738 574	2 170 909 496	2 021 644 575	1 905 712 886	1 788 526 734
Fripoliser	137 275 913	58 625 197			
Pensjonskap. Innskudd	269 937	272 516	188 228	81 718	
Sum premiereserve	2 479 284 424	2 229 807 209	2 021 832 803	1 905 794 604	

8. Endring i tilleggsavsetning

Tilleggsavsetning er en betinget avsetning som fordeles til de enkelte forsikringskontrakter.

Pensjonskassen kan senere trekke på denne dersom faktisk avkastning er lavere enn den garanterte minsteavkastning. Avsetningen klassifiseres som frie fond.

Det er i 2015 overført 12.086.230 fra avsetningen for å dekke negativ renteresultat.

9. Endring i forsikringsforpliktelsene

	Premieres./Fripoliser			Premiefond/	Pensjonistenes	
	Kap. innsk.ordn.	Tilleggsavs.	Kursreg.fond	Innsk.fond	oversk.fond	Totalt
1. Inngående balanse	2 229 807 209	70 000 000	376 504 695	179 958 220	81 420 464	2 937 690 588
2. Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser						
2.1 Netto resultatf. avsetn.	249 364 261	-12 086 230	50 458 416	10 805 660	814 204	299 356 311
2.2 Overskudd på avkastn.res.						-
2.3 Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene	112 954			4 079 605	2 076 409	6 268 968
2.4 Annen tilordning av oversk.						-
2.5 Just. av forsikr.forpl. fra andre resultatkomp.						
2.6 Resultat. premieinntekter				-284 000 941		-284 000 941
2.7 Resultatf. premieres. Godsk. uførepensj. pga AAP				1 581 644		1 581 644
Sum res.førte endringer	249 477 215	-12 086 230	50 458 416	-267 534 032	2 890 613	23 205 982
3. Ikke resultatf. endr. i forplikt.						
3.1 Overf. mellom fond				82 234 668	-82 234 668	-
3.2 Overf. til/fra selskap				188 895 587		188 895 587
Sum ikke res.førte endr.				271 130 255	-82 234 668	188 895 587
4. Utgående balanse	2 479 284 424	57 913 770	426 963 111	183 554 443	2 076 409	3 149 792 157

Endring i premiefond

Premiefondet representerer premier utover det som er nødvendig for å dekke pensjonskassens forpliktelser.

Fondet kan ikke disponeres til annet enn forsikringsutbetalinger eller senere premiebetalinger.

Nedenfor følger en spesifikasjon av utviklingen i pensjonspremfondet de siste 5 år:

Premiefondets og innskuddsfondets

anvendelse	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Inngående balanse 01.01.	179 958 220	129 862 044	157 729 867	113 320 867	125 625 069	147 344 442
Garantert rente på premiefond	1 309 388	60 945	381 206	39 292	4 635 935	2 956 419
Frigjort premieres. for fratrådte		-159 339	873 854	803 060	649 524	320 567
Innbetalt/overf. til premiefond	280 619 374	198 427 761	186 577 287	256 072 781	162 634 630	176 443 019
Til uførepensj. pga attf.penger	1 581 644	1 465 042	1 670 138	1 613 667	1 303 361	716 246
Tilført fra årets resultat	4 079 605	97 632 105	42 569 273	33 215 042	-	582 598
Annen tilordning av overskudd		10 078 851	-	-	-	-
Uttak fra fond	-283 993 788	-257 409 189	-259 939 581	-247 334 842	-181 527 652	-202 738 222
Utgående balanse 31.12.	183 554 443	179 958 220	129 862 044	157 729 867	113 320 867	125 625 069

Premiefondet størrelse i forhold til årlig premie

Premiefond	183 554 443
Årets premie	284 000 941
Premiefondets størrelse ift årlig premie - ganger	0,65

Rentegaranti

I henhold til Finanstilsynets bestemmelser er premiefondet forrentet med 2,5% pa.

Renter på pensjonistenes overskuddsfond	814 203
Sum endring i renter på premiefond og pensjonistenes overskuddsfond	2 123 591

Pensjonistenes overskuddsfond

Inngående balanse 01.01.	81 420 464
Renter	814 203
Overført til dekning av premie	-82 234 668
Tilført fra årets resultat	2 076 409
Annen tilordning av resultat	-
Utgående balanse 31.12.	2 076 409

Regulering av fripoliser			
Årets resultat tilført fripolisene	112 954		
10. Avkastningsresultat tilordnet forsikringskontraktene	2015	2014	
Premiefond	-	94 308 446	
Pensjonistenes overskuddsfond	-	73 147 288	
Sum avkastningsresultat	-	167 455 734	
Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene			
Premiefond	4 079 605	3 323 659	
Pensjonistenes overskuddsfond	2 076 409	1 857 295	
Sum risikoresultat	6 156 014	5 180 954	
Annen tilordning av overskudd			
Premiefond	-	10 078 851	
Pensjonistenes overskuddsfond	-	6 415 881	
Tilleggsavsetninger	-	3 000 000	
Sum	-	19 494 732	
11. Forsikr.relaterte adm.kostn.	2015	2014	
Ordinær revisjon ¹⁾	256 154	148 083	
Honorar KPMG ²⁾	26 583	65 650	
Administrasjonshonorar	3 024 782	2 922 120	
Aktuarkostnader	1 942 963	1 738 195	
Diverse honorarer	5 103 386	4 555 388	
Sum honorarer	10 353 869	9 429 436	
1) Revisjon for 2015 og akto 2016, fakturert i 2015. 2) Erklæring ifm IK-bekreftelse etc.			
IKKE TEKNISK REGNSKAP			
12. Netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen	2015	2014	
Amortisering renter utlån Orkdalsveien AS	1 460 351	3 406 831	
Utbytte Orkdalsveien AS	8 039 364	8 920 047	
Verdiendring Orkdalsveien AS	-2 097 383	-3 458 832	
Amortisering renter utlån Tieyhtiö Ykköstie OY	3 075 478	3 520 129	
Utbytte Tieyhtiö Ykköstie OY	1 192 845	2 361 257	
Verdiendring Tieyhtiö Ykköstie OY	1 187 758	-246 042	
Sum inntekter OPS-selskap	12 858 413	14 503 390	
Renteinntekter bankkonti	78 065	205 621	
Renterinntekter obligasjonsfond	926 252	1 220 664	
Diverse inntekter	1 837 203	1 487 000	
Utbytte aksjefond	990 414	955 032	
Inntekter K/S-selskap	6 456 169	9 715 289	
Sum	10 288 102	13 583 606	
13. Realisert gevinst/tap	2015	2014	
Realisert gevinst aksje-/obligasjonsfond	57 583 214	24 918 926	
Realisert tap valutasikring	-15 125 433	-23 368 565	
Sum realisert gevinst/tap	42 457 781	1 550 361	
14. Verdiendringer på investeringer			
Endring urealisert verdi	Punkt 12.4	-23 402 015	41 975 772
Verdiendring Nordea Private Equity	Punkt 19.5	-5 489 717	-3 111 834
Sum verdiendringer på investeringer		-28 891 732	38 863 938

15. Skatteberegning	2015	2014	
Resultat	38 490 671	64 994 846	
Justering for formueskatt	306 787	786 955	
Andre permanente forskjeller	-1 292	2 363	
Aksjeutbytte	-10 965 520	-12 148 599	
Aksjegevinst	-57 337 875	-24 918 926	
Skjemingsfradrag	-3 208 112	-	
Ned- / oppskrivning av eiendomsfond	-877 572	-1 479 292	
Ned- / oppskrivning i K/S	5 236 587	604 144	
Andre verdireguleringer	22 778 325	-41 975 772	
Netto verdiendring i AS	1 056 184	3 595 617	
Renter - amortisert lån i AS	1 743 087	-1 021 150	
Netto verdiendring deltakerlign. selskap, IS/AS	1 065 160	-343 863	
Netto verdiendring deltakerlign. Selskap, K/S	-9 968 751	-9 506 826	
Verdiendring på investeringer i kollektivporteføljen	-50 458 416	437 650	
Overført til risikoutjevningsfond	-116 341	-5 194 890	
Sum permanente forskjeller	-101 054 536	-91 949 544	
Endring i midlertidige forskjeller	1 744 112	1 775 590	
Skattegrunnlag	-60 512 966	-24 392 153	
Fremførbart underskudd 2014	-321 066 320	-287 129 423	
Korrigert K/S i 2014	3 053 659	-9 544 744	
Underskudd til framføring 01.01.	-318 012 661	-296 674 167	
Underskudd til framføring 31.12.	-378 525 627	-321 066 320	
Skatt 27%	-	-	
 + Formueskatt	315 453	833 178	
=Betalbar skatt	315 453	833 178	
 Midlertidige forskjeller			Endring
Underskudd til framføring	-378 525 627	-321 066 320	-57 459 307
Godtgjørelse til framføring	-	-	
Sum midlertidige forskjeller	-378 525 627	-321 066 320	-57 459 307
Utsatt skattefordel ikke balanseført	-102 201 919	-86 687 906	-15 514 013
 Skattekostnad			
Endring utsatt skatt			
Betalbar skatt	315 453	768 533	
Formye avsatt tidligere	-8 666	-1 762	
Sum skattekostnad	306 787	766 771	

Pensjonskassen har valgt å ikke bokføre utsatt skattefordel.

BALANSE SELSKAPSPORTEFØLJEN

Investeringer

16. Aksjer

25% andel i OPS-selskapet Tieyhtiö Ykköstie OY med forretningsadresse Salmisaarenaukio 2, 00180 Helsinki.

Stemmeandelen er 25%.

Andelene er pr. 31.12.15 fordelt med 67,65% i selskapsporteføljen og 32,35% i kollektivporteføljen.

	Selsk.portef.	Koll.portef.	Sum
Kostpris	26 083 041	12 474 838	38 557 879
Verdiregulering	2 436 086	1 165 035	3 601 121
Valutaregulering	7 300 572	3 491 428	10 792 000
Balanseført verdi aksjer	35 819 699	17 131 301	52 951 000
 Fordring avsatt utbytte	1 251 488	598 512	1 850 000
Samlet balanseført verdi aksjer og utbytte	37 071 187	17 729 813	54 801 000

Aksjer

50% andel i OPS-selskapet Orkdalsvegen AS, med forretningsadresse Bårdshaug vest, 7300 Orkanger.
Stemmeandelen er 50%. Andelene er fordelt med 74,58% i selskapsporteføljen og 25,42% i kollektivporteføljen.

	Selsk.portef.	Koll.portef.	Sum
Kostpris	62 559 646	18 322 092	80 881 739
Verdiregulering	-17 464 712	-2 953 027	-20 417 739
 Balanseført verdi aksjer	 45 094 934	 15 369 066	 60 464 000
 Fordring avsatt utbytte	 8 265 177	 2 816 823	 11 082 000
Samlet balanseført verdi aksjer og utbytte	53 360 111	18 185 889	71 546 000

Aksjer

50% andel i OPS-selskapet TAM (Nordic) Ltd, med forretningsadresse i London.
Stemmeandelen er 50%. Andelene er fordelt med 87% i selskapsporteføljen og 13% i kollektivporteføljen.

	Selsk.portef.	Koll.portef.	Sum
Kostpris	96 338 208	14 395 364	110 733 572
Valutaregulering	576 277	86 110	662 387
 Balanseført verdi aksjer	 96 914 485	 14 481 474	 111 395 959
 Sum aksjer i OPS-selskap	 177 829 119	 46 981 840	 224 810 959

17. Utlån og fordringer	Lån	Avdrag	Renter	Amortisert	Valutareg.	Balanseverdi
Lån Orklalsvegen AS (74,6%)	42 201 226	-12 299 055	-21 272 826	19 848 096		28 477 441
Lån T. Ykköstie OY (67,6%)	29 598 519	-8 656 789	-10 141 009	8 963 703	5 926 946	25 691 370
Lån (TAM Nordic) Ltd	90 514 856				555 255	91 070 111
Sum	162 314 601	-20 955 843	-31 413 835	28 811 799	6 482 201	145 238 922

Andel i kollektivporteføljen:

Lån Orklalsvegen AS (25,4%)	11 491 274	-1 880 445	-3 032 930	3 127 660		9 705 559
Lån T. Ykköstie OY (32,4%)	13 127 938	-3 919 101	-4 041 088	4 285 827	2 834 504	12 288 080
Lån TAM (Nordic) Ltd.	13 525 209				82 969	13 608 178
Sum	13 127 938	-3 919 101	-4 041 088	4 285 827	2 834 504	35 601 817

Kategori Øremerket til virkelig verdi over resultat

Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi

18. Aksjefond	Antall	Kostpris	Markedsverdi	Urealisert
Storebrand Aksje Innland	667,5	14 592 891	24 085 952	9 493 061
Nordea Stabile Aksjer Global	27 899,1	28 633 720	58 390 092	29 756 372
Odin Eiendom	479 944,9	10 763 896	51 171 736	40 407 840
KLP Aksje Norge Indeks	6 613,6	10 086 421	12 482 435	2 396 014
KLP Aksje Norge Indeks IV	22 591,0	35 495 451	37 663 757	2 168 306
Artic Norwegian Equities	21 838,7	23 400 000	33 504 789	10 104 789
Sum aksjefond		122 972 379	217 298 762	94 326 383
Urealisert valutasikring			623 690	623 690
Sum			217 922 452	94 950 073
 Obligasjonsfond				
Storebrand Likviditet	1 553	15 507 173	15 515 804	8 631

19. Andeler i K/S selskap, Tilgjengelig for salg

Nordea Private Equity II - Global Fund of Fund K/S	Kostpris	Verdiendring	Bokført verdi
	20 500 000	-6 261 960	18 256 958

Pensjonskassen har innbetalt EUR 3.800.000 i kapital til Nordea Private Equity II - Global Fund of Funds K/S.
Dette utgjør 100% av forpliktet kapital.

20. Andre finansielle eiendeler

Bankbeholdninger	6 277 419

21. Fordringer

Andel utbytte aksjer	9 516 665
Lån til TAM (nordic) Ltd	6 823 584
Sum	16 340 249

BALANSE KUNDEPORTEFØLJEN

22. Obligasjoner Lån og fordringer v/NIM	Antall	Bokført verdi	Markedsverdi	Renter	BIS-Vekt
Kommuner/fylkeskommuner	6 000 000	6 025 991	6 025 991	131 073	20 %
Industri	23 000 000	44 889 050	44 889 050	781 738	100 %
Bank og kredittforetak	124 000 000	98 014 646	98 014 646	2 111 940	10 %
Bank og kredittforetak	98 500 000	99 838 294	99 838 294	1 993 265	20 %
Sum		248 767 981	248 767 981	5 018 016	
Sum inklusive opptjente renter		253 785 997			

Kategori Øremerket til virkelig verdi over resultatet Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi

23. Aksjefond	Antall	Kostpris	Markedsverdi	Urealisert
Odin Eiendom A	919 941	32 868 565	98 084 094	65 215 529
Nordea Stabile Aksjer Global	74 983	93 000 000	156 932 614	63 932 614
Fondsfinans Spar	13 380	70 866 344	98 237 043	27 370 699
Artic Norwegian Equities	46 291	49 600 000	70 934 448	21 334 448
KLP Aksjglobal Indeks II	102 936	137 761 388	190 673 493	52 912 105
KLP Aksje Global Indeks	53 254	87 166 732	100 510 476	13 343 744
KLP Aksjglobal Indeks III	63 502	43 865 105	44 460 988	595 883
Pareto Aksje Norge	25 882	86 812 215	129 477 940	42 665 725
Nordea 1, SICAV Stavle Emerging	47 210	25 046 928	24 069 204	-977 724
Sands Capital Global	445 545	66 923 100	79 124 008	12 200 908
Veritas Global Focus	757 645	90 409 329	166 051 542	75 642 213
Coronation Globale Opportunities	3 127 193	21 669 436	23 300 184	1 630 748
Harding Loever Globale Equity	5 463 603	70 098 020	70 027 513	-70 507
Sum aksjefond		876 087 162	1 251 883 547	375 796 385
Valutasikring			762 287	762 287
Sum			1 252 645 834	376 558 672

Obligasjonsfond	Antall	Kostpris	Markedsverdi	Urealisert
Payden Global Bond Fund NOK	881 327	94 945 260	112 430 876	17 485 616
Payden Global Short Bond Fund NOK	963 335	100 017 546	100 504 744	487 198
Nordea Global Statsobligasjon	229 667	209 261 647	220 231 165	10 969 518
Nordea Likviditet Pensjon	170 089	170 892 782	169 362 267	-1 530 515
KLP Obligasjon Global I	102 120	107 661 925	115 864 004	8 202 079
KLP Obligasjon Global II	102 113	113 202 661	118 121 926	4 919 265
Danske Invest Norsk Likviditet	13 661	13 660 855	13 551 543	-109 312
Storebrand Likviditet	10 431	106 001 765	105 863 921	-137 844
Dnb Global Credit Short	146 118	149 473 157	151 061 676	1 588 519
Sum obligasjonsfond		1 065 117 598	1 106 992 122	41 874 525
Sum aksje- og obligasjonsfond			2 359 637 956	418 433 196

24. Obligasjonsportefølje

DnB	Nominell verdi	Kostpris	Markedsverdi	Ureal. verdi	Renter	BIS-Vekt
Kommuner/fylkeskommuner	17 000 000	18 024 800	18 063 293	38 493	303 377	20 %
Statsgaranterte	24 000 000	26 479 600	26 624 633	145 033	602 740	0 %
Industri	10 000 000	10 210 000	10 387 210	177 210	219 973	20 %
Industri	7 000 000	7 000 000	7 478 735	478 735	171 164	50 %
Industri	20 000 000	20 295 500	20 530 809	235 309	108 937	100 %
Bank og kredittforetak	45 000 000	45 281 750	46 082 767	801 017	526 975	20 %
Bank og kredittforetak	34 000 000	35 078 620	35 231 512	152 892	289 000	10 %
Sum	157 000 000	162 370 270	164 398 959	2 028 689	2 222 166	
Sum inklusive opptjente renter			166 621 125			

25. Andeler i K/S, Tilgjengelig for salg

	Antall	Kostpris	Markedsverdi	Urealisert verdi
Storebrand Eiendom K/S	31 835 435	54 865 777	58 197 834	3 332 057

26. Aberdeen Eiendomsfond Norge I IS
Aberdeen Eiendomsfond Norge I AS
Sum

224,9265	184 322 734	186 792 548	2 469 814
2 271 985	1 878 930	1 886 872	7 942
	186 201 664	188 679 420	2 477 756

Pensjonskassen anvender modellen med virkelig verdi for måling av investeringseiendom. Verdi av eiendommen er fastsatt til gjennomsnittet av verdivurderinger fra tre eksterne (uavhengige) verdivurderere.

Resultatregnskap

Inntekter fra Aberdeen Eiendomsfond Norge I IS	5 569 493
Endring i virkelig verdi	877 572
Netto inntekter fra investeringseiendommer	6 447 065

Balanse

Kostpris 01.01.2015 Aberdeen IS	128 517 563
Kostpris 01.01.2015 Aberdeen AS	1 315 222
Tilgang	56 368 879
Verdiendring	2 477 756
Bokført verdi 31.12.2015 Aberdeen IS	186 792 548
Bokført verdi 31.12.2015 Aberdeen AS	1 886 872
Sum	188 679 420

27. Andre finansielle eiendeler

Bankbeholdning	84 959 387
Diverse fordringer	8 566 787
Fordring aksjeutbytte	3 415 335
Fordring TAM (Nordic) Ltd.	1 019 616
Sum andre finansielle eiendeler	97 961 125

28. Annen gjeld

Forskudd fra Storebrand av pensjonsmidler ved overtakelse av Vassbakk og Stol AS	60 000 000
Avsatt utbytte	30 000 000
Annen gjeld	8 512 864
Sum	98 512 864

29. Finansiell risiko i pensjonskassens investeringsportefølje

Risiko ved investering i finansielle eiendeler kan sammenfattes i 3 hovedelementer; Markedsrisiko, Likviditetsrisiko og Kreditrisiko.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er fellesbetegnelse på risiko for løpende tap / gevinst på finansielle eiendeler som følge av endringer i markedspriser, valutakurser eller rentenivå. Investeringsstrategien vedtatt av pensjonskassens styre beskriver risikobegrensende tiltak i form av aktuelt investeringsunivers, ønsket diversifisering og kvantitative begrensninger. De største bidragene til kortsiktig negative verdiendringer er fall i aksje- og eiendomsverdier, renteøkninger og økt kredittpremie samt styrking av NOK mot utenlandsk valuta på obligasjoner.

Pensjonskassen vurderer markedsrisikoen ved løpende rapportering. Lovpålagte krav til soliditet og kapitaldekning måles, og investeringsporteføljene stresstestes i henhold til de regulatorisk definerte stresstestene I og II.

Stresstesten gjøres på totalporteføljen.

Pensjonskassens bufferkapital var ved årsskiftet 855 mill. (834) som utgjør 23% (23) av totalporteføljen. Dette gir en bufferkapitalutnyttelse på 54% (51). Et negativt stresstestutfall er beregnet til 462 mill. og utgjør 12,3% (11,8) av totalporteføljen. I totalporteføljen er ikke medregnet a konto innbetaling 31.12.15 på 60 mill. som vedrører overtakelse av Vassbakk & Stols pensjonsmidler fom 01.01.2016.

Fordeling av aktiva	2015	Allokering (Virkelig)	Verdifall Stresstest	Totalport. Allokering Strategi	Forventet avkastning	Risiko Std. Avvik	Kollektiv Portefølje Allokering Strategi	Selskaps Portefølje Allokering Strategi
Norsk aksjer	469,2	12,5 %	-93,84	14,0 %	10,5 %	25,0 %	14,0 %	14,0 %
Utenlandske aksjer	1 021,20	27,3 %	-204,24	26,0 %	10,5 %	15,0 %	26,0 %	26,0 %
Private equity	18,2	0,5 %	-3,64	0,0 %	12,5 %	30,0 %	0,0 %	0,0 %
Eiendom / Infrastruktur	668,7	17,9 %	-113,84	17,1 %	8,0 %	12,0 %	10,0 %	55,0 %
Norske obligasjoner / PM	750,4	20,0 %	-7,3	20,1 %	6% / 5%	4%/ 2%	23,0 %	5,0 %
Utenlandske obligasjoner	818,2	21,8 %	-60,4	22,7 %	6,0 %	4,5 %	27,0 %	0,0 %
Sum totalportefølje	3 745,90	100,0 %	-451,282	86,0 %	8,0 %	7,6 %	100,0 %	100,0 %

Hvorav forsikringsrisiko	-37,26
Hvorav valutarisiko	-38,41
Korrelasjonseffekter	-95,55
Spreadrisiko	-44,47

Risikoprofil i pensjonskassens aksjeportefølje

Pensjonskassens aksjeandel har holdt seg stabil i løpet av 2015. Fall i NOK mot utenlandsk valuta ble kompensert for ved rebalansering i desember. Aksjeandelen av pensjonskassens forvaltningskapital er 39,8% ved årsslutt, mot 42,7% ved årets begynnelse. Aksjeinvesteringer gjøres i norske og globale aksjefond i henhold til fordeling gitt i pensjonskassens investerings-strategi, med mindre kortsiktige markedssyn tilsier noe annet.

Porteføljen er sammensatt med en nøytral risikoprofil, slik at andelen aksjefond med en relativt høyere forventet risiko enn pensjonskassens valgte referanse står i forhold til aksjefond som vurderes å ha lavere risiko.

Porteføljrisiko blir regelmessig vurdert i forbindelse med pensjonskassens løpende rapportering. Eventuelle avvik behandles etter retningslinjer gitt i pensjonskassens kapitalforvaltningsinstruks.

Porteføljen består i det alt vesentlige av aksjefond med gjennomgående god likviditet, samt private equity fond.

Renteporteføljen er sammensatt for å sikre totalporteføljen mot store bevegelser i underliggende aksjeverdier, og har derfor lav korrelasjon med aksjeporteføljen.

Valutasikring

Pensjonskassens valutaterminkontrakter behandles som finansielle derivater. Utenlandsk valuta selges på termin for å sikre utenlandske investeringer mot valutakurssvingninger. Kontraktene inngås med norske banker med tilfredsstillende rating, og motpartsrisiko anses som minimal.

Underliggende nominelt beløp kapitaliseres ikke i balansen, men markedsverdien av valutaposisjonene på balansedagen føres som eget element under finansielle eiendeler til virkelig verdi.

Kjøp	Salg	Beløp i solgt valuta (Nominelt beløp)	Markedsverdi verdi NOK 31.12.2015	Realisert gevinst/tap NOK 31.12.2015
NOK	USD	24 500 000	216 151 250	
NOK	EUR	4 650 000	44 637 210	
NOK	GBP	2 150 000	205 592 625	
NOK	JPY	450 000 000	33 017 850	
			499 398 935	
Sum tap valutasikring NEF Kapitalforvaltning				37 572 721
Kollektivporteføljens andel tap				22 447 289
Selskapsporteføljens andel tap				15 125 433

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risiko for at pensjonskassen ikke har tilgjengelig likviditet til å møte sine løpende betalingsforpliktelser, eller at salg av finansielle eiendeler tvinges gjennomført til ikke akseptable priser. Brorparten av utbetalingene i pensjonskassen er forutsigbare (pensjoner, skatt), men enkelthendelser som krever større utbetalinger forekommer (fripoliser, valutasikringer). Pensjonskassen har utarbeidet en likviditetsstrategi, og følger løpende opp faktisk likviditet mot budsjett. I tillegg til likviditetsstrategi og løpende oppfølging har pensjonskassen en likviditetsbuffer i kontantbeholdning og pengemarkedsfond som kan realiseres i løpet av kort tid. Brorparten av de finansielle aktiva består dessuten av omsettelige verdipapirer og fondsandeler med daglig likviditet.

Kredittrisiko

Kredittrisiko er risiko for tap som skyldes en motparts manglende evne eller vilje til å gjøre opp en finansiell forpliktelse. Pensjonskassens kredittrisiko styres etter kvantitative begrensninger nedfelt i investeringsstrategi, spredning av motpartsrisiko, samt begrensninger nedfelt i lov og forskrifter. Renteporteføljen har et betydelig innslag av stat, statsgaranterte papirer, kommune, samt senior pantsikret gjeld i selskaper med god kredittverdighet. Pr. 31.12.2015 hadde renteporteføljen en gjennomsnittlig BIS vekt på 42,9%.

30. Virkelig verdi hierarki

	Priser i aktivt marked Nivå 1	Observerbare marked data og uvesentlig kredittspread Nivå 2	Ikke observ. marked data og uvesentlig kredittspread Nivå 3	Totalt
Eiendeler				
Andre finansielle eiendeler		60 578 793		60 578 793
Utlån og fordringer				
Oblig., rentefond, sertifikater	164 398 959	1 122 507 926		1 286 906 885
Aksjer og andeler:				
Aksjer				
Aksjefond		1 471 191 976		1 471 191 976
Eiendomsfond			188 679 420	188 679 420
K/S			58 197 834	58 197 834
Private Equity Fond			18 256 958	18 256 958
Sum finans. instrumenter				
til virkelig verdi	164 398 959	2 654 278 695	265 134 212	3 083 811 866

31. Ansvarlig lånekapital

Myndighetenes krav om at private pensjonskasser skal ha ansvarlig kapital (garantifond) er ivarettatt. Evigvarende ansvarlig lån er rentefritt.

32. Kapitalavkastning	2015	2014	2013	2012	2011
Kapitalavkastning Kollektivporteføljen					
Kapitalavkastningsrente ¹⁾	2,24 %	11,56 %	6,70 %	6,33 %	4,77 %
Verdijustert kapitalavkastningsrente ²⁾	3,65 %	9,94 %	13,02 %	9,99 %	-2,00 %
Kapitalavkastning Selskapsporteføljen					
Verdijustert kapitalavkastningsrente ²⁾	7,73 %	9,58 %	14,96 %	14,80 %	2,34 %

Kapitalavkastningen er beregnet etter modifisert Dietz' metode.

¹⁾ Kapitalavkastningsrenten er den beregnede avkastningen på pensjonskassens forvaltningskapital eksklusiv kursreguleringsfond, basert på årets nettoinntekter av finansielle eiendeler med unntak av endring i merverdier på finansielle omløpsmidler.

²⁾ Verdijustert kapitalavkastningsrente er den beregnede avkastningen på pensjonskassens forvaltningskapital basert på årets nettoinntekter av finansielle eiendeler inklusiv endringer i merverdi på finansielle omløpsmidler.

Gjennomsnittlig grunnlagsrente (garantert avkastning) er 3,07 % per 31.12.2015

33. Resultatanalyse	2015	2014	2013	2012	2011
Renteresultat	-12 086 230	169 810 471	64 409 737	54 237 373	20 575 876
Risikoresultat	6 268 968	10 389 780	17 704 311	-6 497 305	-9 646 507
Administrasjonsresultat	-3 898 880	6 667 194	6 630 085	9 988 973	11 958 065
Sum	-9 716 142	186 867 445	88 744 133	57 729 041	22 887 434
Rentegarantipremie	1 800 000	500 000	37 300 000	37 500 000	6 000 000
Fortjenestepremie	5 936 540	5 699 295	9 332 975	9 075 989	5 611 035
Sum teknisk resultat	-1 979 602	193 066 740	135 377 108	104 305 030	34 498 469

Sum teknisk resultat er resultat før overføringer til/fra tilleggsavsetninger og overføringer til forsikringskontrakter.

Renteresultatet fremkommer som følge av at årets bokførte finansinntekter avviker fra forutsetningene i premietariffen.

Risikoresultatet fremkommer som følge av at død og uføretilfeller i perioden avviker fra forutsetningene i premietariffen.

Administrasjonsresultatet fremkommer som følge av at faktiske administrasjonskostnader avviker fra forutsetningen i premietariffen.

34. Kapitaldekning	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2013	31.12.2012	1000 kr 31.12.2011
Kapitaldekning i prosent:	23,74	20,34	25,01	23,62	21,19
Under-/Overskudd av ansv. kap.	363 816	247 283	285 457	232 439	167 408

Kapitaldekningsprosenten fremkommer ved at kjernekapitalen og tilleggskapitalen regnes i % av vektete eiendeler. Beregningsgrunnlaget er vektete verdier av eiendeler med fradrag for kursreguleringsfond, immaterielle eiendeler og fond for urealiserte gevinster i selskapsporteføljen. Ansvarlig kapital består av innskutt kapital på kr 59.035, annen opptjent egenkapital på 374.654.192 og evigvarende ansvarlig lånekapital på 5.634.

Verdier av eiendeler gis en risikovekt etter den antatte kredittrisiko de representerer. Vektete eiendeler er her bokførte eiendeler fordelt i følgende risikokategori:

	Bokført verdi	Vekting	Vektet sum
Aksjefond	1 470 568	100 %	1 470 568
Obligasjonsfond norske	304 293	20 %	60 859
Obligasjonsfond norske	233 986	50 %	116 993
Obligasjonsfond norske	151 062	100 %	151 062
Utenlandske obligasjonsfond	112 431	20 %	22 486
Utenlandske obligasjonsfond	100 505	100 %	100 505
Statsgaranterte obligasjonsfond	220 231	0 %	-
Lån og fordringer	180 841	100 %	180 841
Andre fordringer, eiendeler	120 579	20 %	24 116
Private Equity	18 257	100 %	18 257
K/S-selskap	58 198	100 %	58 198
Aksjer	224 811	100 %	224 811
IS/AS Aberdeen Eiendomsfond	188 679	100 %	188 679

Obligasjoner:			
Statsobligasjoner	27 228	0 %	-
Bank og kredittforetak	135 647	10 %	13 565
Bank og kredittforetak	148 441	20 %	29 688
Kommuner/Fylkeskommuner	24 524	20 %	4 905
Industri	7 650	50 %	3 825
Industri	10 607	20 %	2 121
Industri	66 311	100 %	66 311
Sum i balansen	3 804 848		2 737 789
Sum beløp i og utenom balansen	3 804 848		2 737 789
- Urealiserte gev. på finansielle investeringer			-426 963
Sum vektet beregningsgrunnlag			2 310 826

Under-/overskudd av ansvarlig kapital er differansen mellom ansvarlig kapital og 8% av sum vektete eiendeler.

35. Forholdet til nærstående parter

Alle transaksjoner med nærstående skjer på basis av avtale og basert på prising og betingelser etter armlengdes avstandprinsippet. Med armlengdes avstandprinsippet forstås de priser og betingelser som, basert på selskapets størrelse og forhandlingsstyrke, ville kunne oppnås i et eksternt uavhengig marked. Når et marked ikke eksisterer, brukes metoder for å estimere og fordele kostnader, ofte en kost pluss metode.

Selskap	Tilknytning	Kjøp fra
Skanska Norge AS	Sponsorselskap	3 126 804

36. Honorarer og godtgjørelser

For daglig ledelse har Skanska Norge AS fakturert	1 028 160
Ett styremedlem får et honorar inkl. reisekostnader	31 378
Styreleder og styremedlemmer har ingen honorar eller bonus.	

For alle ovennevnte stillinger eller verv, er det ingen forpliktelser knyttet til fratredelse eller opphør av verv. Det er heller ikke gitt lån, forskuddsbetalinger eller sikkerhetsstillelser til noen av de nevnte stillinger/verv. Det forekommer ikke aksjeverdibaserte godtgjørelser.

37. Solvensmargin	2015	2014	2013	2012	2011
Solvensmarginkapital	580 295	445 144	453 197	380 279	275 530
Solvensmarginkrav	110 265	103 774	91 997	92 424	80 237
Solvensmarginprosent	526,3%	428,95%	492,62%	411,45%	343,40%

38. Tilstrekkelighetstest

Aktuar vurderer grunnlaget for de forsikringsmessige avsetninger som tilstrekkelig og avsatt i henhold til lov og forskrifter. Pensjonskassen er fullt oppreservert til nytt dødelighetsgrunnlag (K2013).

39. Porteføljenes totalbalanse

	Eiendeler Egenkap./gjeld		Total
Selskapsporteføljen	597 380	589 744	7 636
Kollektivporteføljen	3 207 467	3 215 103	-7 636

Kravet er at sum eiendeler skal minst tilsvare gjelden.

I kollektivporteføljen er det en underdekning på nok 7.636' ved årsskiftet. Dette er rettet opp i 2016 ved overføring av midler fra selskapsporteføljen.

KPMG AS
P.O. Box 7000 Majorstuen
Sørkedalsveien 6
N-0306 Oslo

Telephone +47 04063
Fax +47 22 60 96 01
Internet www.kpmg.no
Enterprise 935 174 627 MVA

Til styret i Skanska Norge Konsernpensjonskasse

REVISORS BERETNING

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for Skanska Norge Konsernpensjonskasse som viser et totalresultat på kr 38 490 671. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2015, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og årsregnskapsforskriften for pensjonsforetak, og for slik intern kontroll som styret og daglig leder finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav, og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for pensjonskassens utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av pensjonskassens interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige, og om regnskapsestimatene utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Offices in:

Oslo	Grimstad	Molde	Trondheim
Ålesund	Haugesund	Narvik	Tynset
Bergen	Kristiansund	Stavanger	Tønsberg
Bodo	Larvik	Strømme	Åsund
Elverum	Mo i Rana	Tromsø	
Finnsnes			

KPMG AS, a Norwegian limited liability company and member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity.

Statsautoriserte revisorer - medlemmer av Den norske Revisorforening

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter, og gir et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til Skanska Norge Konsernpensjonskasse per 31. desember 2015 og av resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret, som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og årsregnskapsforskriften for pensjonsforetak.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av pensjonskassens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 31. mars 2016
KPMG AS

Geir Moen

Geir Moen
Statsautorisert revisor